

Aluehallintoviraston suorittamat tarkastukset tiloilla ja tukivalvonta

26.1.2022 Lounais-Suomen aluehallintoviraston
lääneläinlääkäri Anni Heikkonen

Aluehallintovirasto

@AVItwiittaa

AVI:n tekemät tarkastukset tuotantoeläintiloilla

- Täydentävien ehtojen (TE) –tarkastukset, n. 30 tilaa / v
- Otantaeläinsuojelutarkastukset, eläinsuojelulain 48 §:n mukaan, n. 30 tilaa / v
- Lääkekirjanpidon tarkastukset
- Epäilyyn perustuvat, eläinsuojelulain 39 §:n mukaan

Täydentävien ehtojen (TE) valvonta

- Täydentävät ehdot ovat joukko vaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien maksamisen ehtona.
 - Vaatimukset ovat jo voimassa olevaa lainsäädäntöä.
 - Kaikki kansallinen lainsäädäntö ei kuulu täydentävien ehtojen piiriin.
 - Säädösperusta 2022
 - Neuvoston ja parlamentin asetus 1306/2013, Komission delegoitu asetus 640/2014 ja komission täytäntöönpanoasetus 809/2014 → velvoite jäsenmaille järjestää TE-tarkastuksia
 - Maataloustukien toimeenpanolaki 192/2013 → kansallinen vaatimus
 - Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta 7/2015 muut. 124/2018
- Vuosina 2017-2019 valvottiin 1 % tiettyjä EU-tukia hakeneista tiloista, vuonna 2020 ja 2021 lukumäärä oli koronapandemiasta johtuen alhaisempi
- Vuoden 2022 tilanne on avoin

TE-valvonta

- Valvonta on **maataloustoimintaan** liittyvää
- Jos tilalla ei kasvateta tai pidetä maataloustarkoituksiin tuotantoeläimiä ei TE-valvontaa kohdisteta näihin
 - Esim. urheilutarkoitus, kotitarvekäyttö, "lemmikit", hevoset, jotka on hevospassissa merkitty pysyvästi elintarvikeketjuun kelpaamattomiksi
- Kaikki maataloustarkoituksessa pidettävät ja kasvatetut tuotantoeläimet valvotaan, vaikka eläimistä ei olisi haettu maataloustukia
- **JOS** tilalla on suomenkarjaa, suomenhevosta, suomen-, ahvenanmaan- tai kainuunlampaita, maatiaiskanoja tai -kukkoja ja tila on solminut **alkuperäisrotujen kasvattajasopimuksen → kaikki valvotaan, vaikka vain yksi kappale**

TE-valvonta

AVI:n valvontaan kuuluvat

- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotanto ja turvallisuus
 - Tuotantotilojen hygienia
 - Maidon- ja munantuotannon hygieniavaatimukset
 - Lääkityskirjanpitoa koskevat vaatimukset
 - Eläinlääkejäämät
 - Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet
 - Kasvinsuojeluainejäämät
- Eläintaudit
 - TSE-taudit
 - Tuonti/vienti
- Eläinten hyvinvointi
- (Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti – valvonta siirtyy kokonaan ELY:yn, mutta AVI:llakin säilyy toimivalta)

AVI:n suorittama TE-valvonta

● TE-otantatarkastukset

- Satunnais- tai riskiperusteinen otanta (20-25 %, 75-80 %) → noin 30-40 tilaa LSAVI:n alueella, listat Ruokavirastosta
- Pääsääntöisesti yhdessä ELY-keskuksen rehuvalvojan kanssa
- Naudat, siat, lampaat, vuohet, yli 350 kanan munintakanalat, broilerit ja kalkkunat

● Hallinnollinen laajennus

- Muun valvonnan yhteydessä havaittu puute TE-vaatimuksissa → AVI laajentaa TE-valvonnaksi. Vuosittain valvonta tehty noin 30 tilalle.

Muu valvonta, joka voi johtaa TE-valvontaan

1) Elintarvikkeet (tuotantotilojen hygienia, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet ja eläinlääkejäämät)

- Tuotantotilojen hygienia tarkastukset (maitohygieniatarkastukset, kanalat KEL)
- Salmonellavalvonta (siipikarja, jalostussikalat KEL)
- Vierasainevalvonta (tiloilla KEL,LEL, teurastamoilla TEL)

2) Eläintaudit (TSE-taudit, tuonti-/vientivaatimukset)

- Lampaiden ja vuohien TSE-tarkastukset (KEL)
- Tuonti-/vientitarkastukset (KEL,LEL)

3) Eläinten hyvinvointi

- Epäilyyn perustuvat eläinsuojelulain 39 §:n mukaiset (KEL, LEL)
- Otantaan perustuvat eläinsuojelulain 48 §:n mukaiset (LEL)
- Teurastamoilmoitus eläinsuojelulain 41 §:n mukaan (TEL) --> johtaa yleensä epäilyyn perustuvaan tarkastukseen.

Sekä riskiotantaan että satunnaisotantaan valituilla tiloilla tehdään tilan eläimille kaikki asiaan kuuluvat tarkastukset alla olevan taulukon mukaan.

riskiotannan osaotokset : tilan eläimet:	Nautatilat			Sikatilat	Siipi-karja-tilat	Siipi-karja-tilat	Lam-mas-tilat	Vuo-hi-tilat	Muut tuo-tanto-eläimet
	naudat			siat	broilerit, kalkkunat	munivat kanat	lam-paat	vuohet	
riskiotannan osaotokset : Tarkastukset:	Mai-don tuo-tanto	Lihan-tuo-tanto	Vasikat						
Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet	X	X		X	X				
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eläintaudit (TSE-vaatimukset)	X	X	X				X	X	
Eläinten hyvinvointi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rehut	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Kiellettyjä aineita, eläinlääkejäämiä ja lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

1) Kielletyt aineet

- Eläinten kasvua ja tuotantoa edistävät lääkeaineet (esim. stilbeenit, tyreostaatit, estradiolit, kokkidiostaatit tietyillä eläimillä)
- Tuotantoeläimille kielletyt antibiootit (esim. kloramfenikoli)
- Osalla TE-otantatiloista otetaan näytteitä (veri-, virtsa-, uloste-, vesi- tai rehunäytteitä), joiden tarkoituksena on selvittää, onko tila käyttänyt kiellettyjä hormoneja tai antibiootteja.

2) Eläinlääkejäämät

- Laajenuksen kautta, kun jäämä on löytynyt muun valvonnan yhteydessä (esim. Ruokaviraston vierasainevalvontaohjelman mukainen näyte, meijeri- tai teurastamoilmoitus)

3) Lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

- Kirjanpito kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä (loislääkkeet, rokotukset)

- 1) Eläimen tai eläinryhmän tunnistetiedot
- 2) Lääkityksen antopäivämäärä
- 3) Lääkityksen aloittaja (eläinlääkäri, eläinten omistaja, hoitajan jne.)
- 4) Lääkkeen/lääkerekhun käyttöaihe
- 5) Lääkkeen/lääkerekhun nimi
- 6) Lääkkeen määrä
- 7) Varoaika
- 8) Lääkkeen myyjä(/määrääjä)

!!! Lääkekirjanpidon säilytys aika on viisi (5) vuotta!!!

- sähköinen lääkekirjanpito (esim. Sikava) hyväksyttävä kirjausviive Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan on yksi viikkoa!

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia (kaikki tilat)

4) Elintarvikkeiden jäljitettävyys

- AVI valvoo vain siipikarjan osalta

5) Jätteen ja vaarallisten aineiden varastointi

- elintarvikkeiden saastumisen näkökulmasta (mm. raatojen ja jätteen käsittely)

6) Elintarvikkeista ihmisiin siirtyvien tartuntatautiin kulkeutuminen ja leviäminen estetään (esim. EHEC, salmonella)

7) Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvistä ihmisten terveyden kannalta merkityksellisten tutkimusten tuloksista pidetään kirjaa

- salmonellavalvontaohjelma, broilereiden kampylobakteerivalvonta
- eläinten teurastiedot, muut alkutuotantopaikalla elintarvikelainsäädännön nojalla tehdyt tarkastukset
- valvonnassa katsotaan viimeisen vuoden tietoja, kirjanpidon säilytys yleensä yksi vuosi (kuluva vuosi +

1v)

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

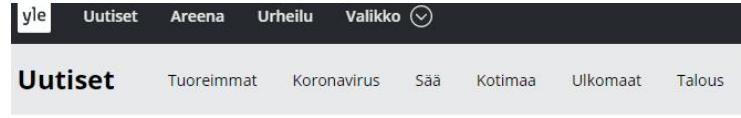
K-ryhmä vetää jälleen kananmunia myynnistä salmonellariskin vuoksi – takaisin veto koskee myös Jyväskylän Keljon marketissa myynnissä olleita munia

Kuvituskuva. Kuva: Petra Ristola / Yle

STT

18.1. 11:26

Tartuntataudit

Vasikoiden levittämä raju ripulitauti yleistyy Suomessa – tauti tarttuu helposti myös ihmisiin

Taudin oireet voivat kestää viikkoja ja vaatia sairaalahoitoa.

Alkueläimen aiheuttamaa ripulitautia esiintyy yleisimmin 1–3 viikon ikäisillä vasikoilla, joista tauti voi levitä myös ihmisiin. Kuvituskuva. Kuva: Timo Sihvonon / Yle

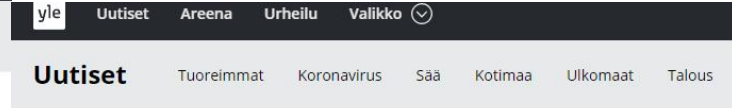
HELMI NYKÄNEN

18.2.2020

Alkueläimen aiheuttama vakava ripulitauti on yleistynyt voimakkaasti Suomessa vasikoilla ja ihmisillä. Vasikoiden kryptosporidioosi on ollut aiemmin Suomessa harvinainen, mutta viime vuosina tapaukset ovat moninkertaistuneet.

Samaan aikaan myös ihmisten kryptosporidioosi-tapaukset ovat lisääntyneet voimakkaasti. Tauti voi tarttua vasikasta ihmiseen, ihmisestä vasikkaan ja

Vesihuolto

Kampylobakteeria tavattu juomavedestä osassa Haapajärveä – kolme vedenjakelupistettä käyttöön

Juomavedestä löydetty kampylobakteeri aiheuttaa edelleen vedenjakeluun keskeytystä osassa Haapajärveä.

PEKKA LOUKKOLA

23.12.2020 • Päivitetty 23.12.2020 15:43

Välitajaiset vedenjakelupisteet on avattu Oksavan koulun lisäksi myös Parkkilar

Eläintaudit

Lidl vetää taas naudan jauhelihaa myynnistä salmonellaepäilyn takia

2019 **Lidl**

Salon lintuinfluenssatartunnat ovat rauhoittuneet – metsästyskielto alueella pysyy edelleen voimassa

4.11. **Lintuinfluenssa**

Siipikarjaliitto pitää lintuinfluenssauhkaa vakavana – Sastamalasta löytyi sairastunut laulujoutsen

2017 **Lintuinfluenssa**

Paraisilla löytynyt harmaahaikarasta lintuinfluenssaa – Salossa tauti on tappanut fasaaneja

4.10. **Lintuinfluenssa**

Koronapandemia vähensi hengitystie- ja suolistoinfektioita – sen sijaan listerian määrä kaksinkertaistui viime vuonna Suomessa

9.6. **Hengitystieinfektiot**

Tutkimus: Kissan kakan levittämä yleinen loinen ei olekaan aivan niin nerokas strategi kuin on luultu

2020 **Loistaudit**

Salmonellaa kitketään parhaillaan myös keskipohjalaisilta tiloilta – Kannuksessa todettu tänä vuonna jo kolme tapausta

2019 **Salmonella**

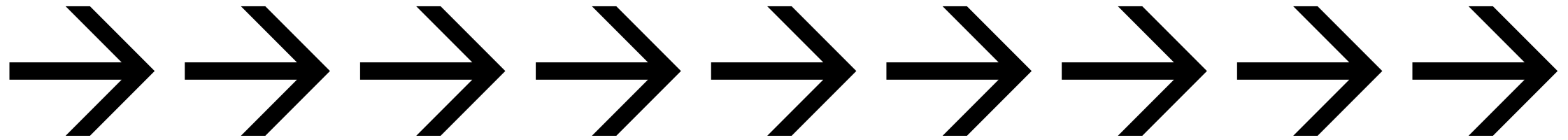
Alankomaissa siipikarjan joukkoteurastuksia lintuinfluenssan takia

Naakkojen levittämä salmonella huolestuttaa Etelä-Pohjanmaalla – metsästäjiä haastetaan nyt maataloille naakkajahtiin

2019 **Salmonella**

Miksi alkutuotannon hygieniä ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

Pyritään varmistamaan
elintarvikkeiden
turvallisuus kuluttajille!

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

- 1) Pitopaikan yleiset vaatimukset** (rakenteet, tuotantotilan hygienia, haittaeläimet)
- 2) Tilavaatimukset**
- 3) Eläinsuojan olosuhteet** (valaistus, ilmastointi, lämpötila)
- 4) Hyvinvoinnista huolehtiminen** (sairaiden hoito / lopetus, eläinten puhtaus)
- 5) Ruokinta ja juotto**

→ Vaatimukset tulevat:

- Eläinsuojelulaista (247/1996)
- Eläinsuojeluasetuksesta (396/1996)
- Valtioneuvoston asetuksesta sikojen suojelusta (629/2012)

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

Yleisimmät puutteet sioilla viimeisten vuosien aikana

Likaisuus

Virikkeiden puute

Vna 629/2012 13 §: *Sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä sellaista materiaalia, joka ei vaaranna eläinten terveyttä ja jonka avulla siat voivat toteuttaa lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan kuten tonkimista ja tutkimista.*

Ruokaviraston linjaus virikkeistä:

Mikäli tongittavan virikemateriaalin tarjoaminen jatkuvasti ei ole mahdollista (esim. Lannan poistojärjestelmän tukkeutumisen vuoksi), on Ruokavirasto tulkinnut lainsäädännön vaatimusta seuraavalla lieventävällä tavalla: Kaikilla sioilla tulee olla **jatkuvasti** leluja ja **lisäksi** sioille tulee tarjota **vähintään kaksi kertaa päivässä** olkea, heinää, sanomalehteä, purua yms., mikä tyydyttää sian tonkimis- ja pureskelutarvetta.

Jos TE-vaatimuksissa todetaan puutteita

- Mikäli laiminlyöntejä → LEL antaa ehdotuksen mahdollisesta tukisanktiosta ELY-keskuksen täydentävien ehtojen koordinaattorille, joka kokoaa kaikki tilalle ko. vuonna tehdyt tarkastukset yhteen ja vahvistaa lopulliset sanktioprosentit → kunnan maatalousviranomaisen tekee lopullisen valituskelpoisen päätöksen.
 - Laiminlyöntien osalta arvioidaan laajuus, kesto ja vakavuus
 - Varhainen varoitus
 - 1-5 % sanktioehdotus
 - Tahallisuus, 20-100 %
 - Toistuvuus, mikäli samaan arviointikohtaan kuuluvassa asiassa havaitaan puutteita tietyn ajan sisällä uudelleen.
 - Tukisanktioehdotuksesta kuullaan tuottajaa ennen sen lähettämistä täydentävien ehtojen koordinaattorille.
 - Tuottajaa kuullaan siis sekä laiminlyöntihavainnosta että tukisanktioehdotuksesta.
 - Ylivoimaisesta esteestä tulee olla ilmoittanut ennen valvontaa 15 työpäivän sisällä tilanteen havaitsemisesta maatalousviranomaiselle.
 - Esimerkiksi: pitkäaikainen työkyvyttömyys tai poikkeuksellinen olosuhde
- Laiminlyönnistä ei sanktioida, jos tilanne johtuu ylivoimaisesta esteestä.

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinliikenne
 - Eläinaineksen hankinta kotimaasta / ulkomailta / eläinten siirrot
- Rehut ja kuivikkeet
 - Tuontirehu (mahdollinen salmonellariski!)
 - Haittaeläimet (jyrsijät, linnut)
 - Ruokintalinjastot
- Henkilö- ja autoliikenne tuotantotilan ympärillä
- Tautisulku
 - MYÖS tilan oman väen (isäntäväki, työntekijät, lapset, vanhukset!) tulisi kulkea tautisulun kanssa
- Vain välttämättömät henkilöt eläintiloihin
 - Suojavaatteet (haalarit & päähineet), ja -jalkineet
 - Opastus tilan käytännöistä (esim. huoltomiehet, uudet toimijat)
 - Ei jätetä vieraita tilalla yksin

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Ajoneuvot ja urakoitsijat
 - Rehu- ja lantareittien risteäminen
 - Jäteastioiden sijoittelu, jäteastioiden laatu
 - Yhteiskäytössä olevat koneet
 - Raadot ja niiden käsittely
- Kontaktit ulkomaille
 - Omat ja työntekijöiden matka (48 tunnin sääntö!)
 - Salmonellatestit
 - Vierailualueen tautitilanteen selvitys
- Muut kotieläimet (sekatilat, harraste/lemmikkieläimet)
- Pesut ja desinfioinnit
- Sairastilat

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinten vastustuskyvyn lisääminen
 - Hyvinvoinnista huolehtiminen
 - Asianmukainen ruokinta ja veden saanti
- Tautiseuranta, teurastulosten arviointi, lääkitykset, tuotantoseuranta.
- Suunnitelmallinen terveydenhuolto
- Yhteistyö eri tahojen välillä; avoimuus ja kriittisyys
- Oman tilan tautiriskien kartoitus ja mahdolliset kriittiset pisteet

KIITOS!

Aluehallintovirasto